Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (druhá komora)

z 20. júna 2024*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania – Bezpečnosť a ochrana zdravia pracovníkov – Organizácia pracovného času – Smernica 2003/88/ES – Článok 9 ods. 1 písm. a) – Povinná lekárska prehliadka pracovníkov pracujúcich v noci – Porušenie tejto povinnosti zamestnávateľom – Právo na náhradu škody – Nevyhnutnosť preukázať existenciu osobitnej ujmy“

Vo veci C-367/23,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Cour de cassation (Kasačný súd, Francúzsko) zo 7. júna 2023 a doručený Súdnemu dvoru 9. júna 2023, ktorý súvisí s konaním:

EA

proti

Artemis security SAS,

SÚDNY DVOR (druhá komora),

v zložení: predsedníčka druhej komory A. Prechal (spravodajkyňa), sudcovia F. Biltgen, N. Wahl, J. Passer a M. L. Arastey Sahún,

generálna advokátka: T. Ćapeta,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

– EA, v zastúpení: L. Boré a G. Mégret, avocats,

– Artemis security SAS, v zastúpení: J.-J. Gatineau, avocat,

– francúzska vláda, v zastúpení: M. de Lisi, B. Fodda a M. Raux, splnomocnení zástupcovia,

* Jazyk konania: francúzština.

– talianska vláda, v zastúpení: G. Palmieri, splnomocnená zástupkyňa, za právnej M. F. Severi, avvocato dello Stato,

– Európska komisia, v zastúpení: F. Clotuche-Duvieusart a D. Recchia, splnomocnené zástupkyne,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálnej advokátky, že vec bude prejednaná bez jej návrhov,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 9 ods. 1 písm. a) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo 4. novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času (Ú. v. EÚ L 299, 2003, s. 9; Mim. vyd. 05/004, s. 381).

2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi EA a jeho zamestnávateľom, spoločnosťou Artemis security SAS (ďalej len „Artemis“), vo veci návrhu EA na náhradu škody z dôvodu, že Artemis porušila svoje povinnosti v oblasti lekárskej prehliadky pracovníkov pracujúcich v noci.

Právny rámec

Právo Únie

3 Podľa odôvodnení 5 a 7 až 10 smernice 2003/88:

„(5) Všetci pracovníci by mali mať primeranú dobu odpočinku. … Pracovníkom spoločenstva sa musí poskytnúť minimálny denný, týždenný a ročný čas odpočinku a primerané prestávky v práci. V tejto súvislosti je potrebné tiež zaviesť maximálnu hranicu týždenného pracovného času;

…

(7) výskum ukázal, že ľudský organizmus je v noci citlivejší na rušivé vplyvy prostredia a tiež na niektoré zaťažujúce formy organizácie práce, a že dlhé doby nočnej práce môžu poškodiť zdravie pracovníkov a ohroziť bezpečnosť na pracovisku;

(8) treba obmedziť trvanie nočnej práce vrátane nadčasov a ustanoviť, aby zamestnávatelia, ktorí pravidelne využívajú pracovníkov na nočnú prácu, dali tieto informácie do pozornosti príslušným orgánom v prípade, že o ne požiadajú;

(9) je dôležité, aby pracovníci zaradení na nočnú prácu mali pred svojím zaradením nárok na bezplatnú lekársku prehliadku a potom v pravidelných intervaloch a [ak trpia zdravotnými problémami,] aby vždy, ak je to možné, mohli byť preradení na vhodnú dennú prácu;

(10) situácia pracovníkov, ktorí pracujú v noci a na zmeny, vyžaduje, aby sa úroveň bezpečnosti a ochrany zdravia prispôsobila povahe ich práce a aby organizácia a fungovanie služieb a ochrany a prevencie a zdroje boli účinné.“

4 Článok 6 tejto smernice, nazvaný „Maximálny týždenný pracovný čas“, stanovuje:

„Členské štáty prijmú opatrenia nevyhnutné na zabezpečenie toho, že v súlade s potrebou chrániť bezpečnosť a zdravie pracovníkov:

…

b) priemerný pracovný čas pre každé obdobie siedmich dní vrátane nadčasov neprekročí 48 hodín.“

5 Článok 8 uvedenej smernice, nazvaný „Dĺžka nočnej práce“, stanovuje:

„Členské štáty prijmú nevyhnutné opatrenia zabezpečujúce, že:

a) normálny pracovný čas pre pracovníkov v noci nepresiahne v priemere osem hodín v každom období 24 hodín;

b) pracovníci v noci, ktorých práca je spojená s osobitnými rizikami alebo ťažkou fyzickou alebo duševnou námahou, nepracujú viac ako osem hodín v ktorejkoľvek dobe 24 hodín, počas ktorej vykonávajú nočnú prácu.

Na účely bodu b), práca spojená s osobitnými rizikami alebo ťažkou fyzickou alebo duševnou námahou je definovaná vnútroštátnymi právnymi predpismi a/alebo praxou alebo kolektívnymi zmluvami alebo dohodami uzavretými medzi sociálnymi partnermi, pričom sa vezmú do úvahy osobitné účinky a riziká nočnej práce.“

6 Článok 9 tej istej smernice, nazvaný „Lekárska prehliadka a preradenie pracovníkov v noci na prácu cez deň“, v odseku 1 stanovuje:

„Členské štáty prijmú nevyhnutné opatrenia zabezpečujúce, že:

a) pracovníci v noci majú nárok na bezplatnú lekársku prehliadku pred zaradením na nočnú prácu a potom v pravidelných intervaloch;

b) pracovníci v noci trpiaci zdravotnými problémami, u ktorých je uznaná spojitosť s ich prácou v noci, sú vždy, kedykoľvek je to možné, preradení na prácu cez deň, ktorá je pre nich vhodná.“

Francúzske právo

7 Článok L. 3122-11 Code du travail (Zákonník práce) stanovuje:

„Každému pracovníkovi pracujúcemu v noci sa pravidelne sleduje zdravotný stav za podmienok stanovených v článku L. 4624-1.“

8 Článok L. 4624-1 tohto zákonníka stanovuje:

„V rámci dohľadu nad zdravotným stavom pracovníkov… pracovný lekár a pod jeho vedením spolupracujúci lekár…, stážista v pracovnom lekárstve a ošetrovateľ individuálne sledujú zdravotný stav pracovníkov.

…

Každému pracovníkovi pracujúcemu v noci sa pravidelne individuálne sleduje zdravotný stav. Periodicitu tohto sledovania určuje pracovný lekár podľa osobitostí pracovného miesta a charakteristík pracovníka, a to spôsobom, ktorý určí Conseil d'État (Štátna rada)."

9 Článok R. 3122-11 uvedeného zákonníka stanovuje:

„Cieľom sledovania zdravotného stavu pracovníkov v noci je najmä umožniť pracovnému lekárovi posúdiť prípadné dôsledky nočnej práce na ich zdravie a bezpečnosť, najmä z dôvodu zmien chronobiologických rytmov, a vyvodiť z toho možné dôsledky pre ich spoločenský život."

10 Podľa článku R. 4624-11 Zákonníka práce:

„Informačná a preventívna prehliadka pracovníka je individuálna. Jej účelom je najmä:

1.° zistiť zdravotný stav zamestnanca;

2.° informovať ho o prípadných rizikách, ktorým je vystavený na svojom pracovisku;

3.° zvýšiť povedomie o spôsoboch prevencie, ktoré sa majú použiť;

4.° určiť, či si jeho zdravotný stav alebo riziká, ktorým je vystavený, vyžadujú odoslanie k pracovnému lekárovi;

5.° informovať ho o spôsoboch sledovania jeho zdravotného stavu službou a o možnosti kedykoľvek požiadať o návštevu pracovného lekára."

11 Článok R. 4624-18 tohto zákonníka stanovuje:

„Každý pracovník pracujúci v noci… má pred svojím nástupom na pracovné miesto nárok na informačnú a preventívnu prehliadku vykonávanú zdravotníckym pracovníkom uvedeným v prvom odseku článku L. 4624-1."

12 Článok R. 3124-15 uvedeného zákonníka stanovuje:

„Porušenie ustanovení týkajúcich sa nočnej práce, uvedených v článkoch L. 3122-1 až L. 3122-24…, ako aj ustanovení dekrétov prijatých na ich vykonanie, sa potrestá pokutou stanovenou za priestupky piatej triedy, ktorá sa uloží toľkokrát, koľko je zamestnancov dotknutých porušením.

Recidíva je postihovaná v súlade s článkami 132-11 a 132-15 Code pénal (Trestný zákon)."

13 Článok R. 4745-3 toho istého zákonníka stanovuje:

„Porušenie ustanovení týkajúcich sa činnosti pracovného lekára, stanovených v článku L. 4624-1 a nariadeniach prijatých na ich vykonanie, sa potrestá pokutou stanovenou za priestupky piatej triedy.“

Spor vo veci samej a prejudiciálne otázky

14 Artemis prijala EA do zamestnania 1. apríla 2017 ako agenta protipožiarnej bezpečnosti a osobnej pomoci.

15 Návrhom z 25. apríla 2019 EA podal návrh na Conseil de prud'hommes de Compiègne (Rada pre pracovnoprávne spory Compiègne, Francúzsko) na súdne ukončenie jeho pracovnej zmluvy a uloženie povinnosti spoločnosti Artemis zaplatiť mu náhradu škody. EA na podporu týchto návrhov uviedol na jednej strane to, že Artemis jednostranne zmenila jeho pracovnú zmluvu tým, že ho preložila z denného na nočné pracovné miesto, a na druhej strane uviedol, že sa na neho nevzťahoval posilnený zdravotný dohľad uplatňujúci sa v prípade nočnej práce.

16 EA bol 1. júla 2019 prepustený zo zamestnania.

17 Rozsudkom zo 4. decembra 2019 Conseil de prud'hommes de Compiègne (Rada pre pracovnoprávne spory Compiègne) okrem iného zamietla návrh EA na náhradu škody. Cour d'appel d'Amiens (Odvolací súd Amiens, Francúzsko), na ktorý bolo podané odvolanie proti tomuto rozsudku, rozsudkom z 2. septembra 2021 potvrdil uvedený rozsudok v tomto bode výroku z dôvodu, že EA nepreukázal existenciu ujmy, ktorá mu mala byť spôsobená neprítomnosťou zvýšeného lekárskeho dohľadu vyžadovaného v prípade nočnej práce, ani povahu tejto ujmy.

18 EA na podporu kasačného opravného prostriedku, ktorý podal proti tomuto rozsudku na Cour de cassation (Kasačný súd, Francúzsko), tvrdí, že samotné konštatovanie nedodržania ochranných ustanovení v oblasti zvýšeného lekárskeho dohľadu v prípade nočnej práce zakladá právo dotknutého pracovníka na náhradu škody a že zamietnutím jeho návrhu na náhradu škody Cour d'appel d'Amiens (Odvolací súd Amiens) porušil najmä článok L. 3122-11 Zákonníka práce v spojení s článkom 9 smernice 2003/88.

19 Cour de cassation (Kasačný súd), ktorý podal návrh na začatie prejudiciálneho konania, uvádza, že podľa ustálenej judikatúry existencia ujmy a jej posúdenie v zásade patria do zvrchovanej právomoci posúdenia súdov rozhodujúcich vo veci samej. Nedávno však vzhľadom na závery vyplývajúce podľa neho z rozsudku zo 14. októbra 2010, Fuß (C-243/09, EU:C:2010:609), rozhodol, že samotné konštatovanie prekročenia maximálneho priemerného týždenného pracovného času stanoveného v článku 6 písm. b) smernice 2003/88 zakladá právo pracovníka na náhradu škody, a to vzhľadom jednak na priamy účinok tohto ustanovenia práva Únie a jednak na okolnosť, že takéto prekročenie *ipso facto* poškodzuje zdravie pracovníka.

20 Tento súd sa však pýta, či podobný prístup musí prevážiť v prípade porušenia článku 9 ods. 1 písm. a) smernice 2003/88. V tejto súvislosti uvedený súd uvádza najmä to, že znenie tohto ustanovenia vykladané v spojení s odôvodneniami 9 a 10 tejto smernice sa zdá byť menej presné ako znenie článku 6 písm. b) uvedenej smernice.

21 Za týchto okolností sa Cour de cassation (Kasačný súd) v prvom rade domnieva, že je nevyhnutné položiť Súdnemu dvoru otázku, či sa má článku 9 ods. 1 písm. a) smernice 2003/88 priznať priamy účinok. Podľa vnútroštátneho súdu by totiž v prípade kladnej odpovede Súdneho dvora mohol vzhľadom na neexistenciu horizontálneho priameho účinku smerníc čeliť nemožnosti vykladať články L. 3122-11, L. 4624-1 a R 4624-18 Zákonníka práce v súlade so smernicou 2003/88, keďže takýto výklad by mohol mať povahu výkladu *contra legem*.

22 V druhom rade vnútroštátny súd považuje za nevyhnutné získať od Súdneho dvora objasnenia, pokiaľ ide o otázku, či samotná skutočnosť, že zamestnávateľ nedodržiava vnútroštátne opatrenia určené na zabezpečenie lekárskej prehliadky pracovníkov pracujúcich v noci, stanovenej v článku 9 ods. 1 písm. a) smernice 2003/88, zakladá ako taká právo na náhradu škody bez toho, aby bolo pre dotknutého pracovníka nevyhnutné preukázať existenciu osobitnej ujmy vyplývajúcej z tohto nedodržania.

23 Za týchto okolností Cour de cassation (Kasačný súd) rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru tieto prejudiciálne otázky:

„1. Spĺňa článok 9 ods. 1 písm. a) smernice [2003/88] podmienky na to, aby mal priamy účinok a aby sa ho zamestnanec mohol dovolávať v spore, ktorý sa ho týka?

2. Má sa článok 9 ods. 1 písm. a) smernice [2003/88] vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave alebo praxi, ktorá v prípade nedodržania ustanovení prijatých na vykonanie opatrení potrebných na bezplatnú lekársku prehliadku pracovníka podmieňuje nárok pracovníka na náhradu škody preukázaním ujmy, ktorá vznikla v dôsledku tohto nedodržania?“

O prejudiciálnych otázkach

O druhej otázke

24 Svojou druhou otázkou, ktorú treba preskúmať ako prvú, sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa má článok 9 ods. 1 písm. a) smernice 2003/88 vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej v prípade, keď zamestnávateľ poruší vnútroštátne ustanovenia, ktorými sa vykonáva toto ustanovenie práva Únie a ktoré stanovujú, že pracovníci pracujúci v noci majú nárok na bezplatnú lekársku prehliadku pred svojím zaradením na nočnú prácu a potom v pravidelných intervaloch, právo dotknutého pracovníka pracujúceho v noci na náhradu škody z dôvodu tohto porušenia je podmienené tým, že tento pracovník predloží dôkaz o ujme, ktorá mu bola spôsobená.

25 V tejto súvislosti je dôležité pripomenúť, že podľa ustálenej judikatúry v prípade neexistencie pravidiel Únie v danej oblasti vnútroštátnemu právnemu poriadku každého členského štátu prináleží, aby na základe zásady procesnej autonómie upravil procesné náležitosti týkajúce sa žalôb určených na zaručenie ochrany práv osôb podliehajúcich súdnej právomoci, avšak pod podmienkou, že tieto náležitosti nesmú byť v situáciách podliehajúcich právu Únie menej priaznivé než pravidlá, ktoré upravujú podobné situácie podliehajúce vnútroštátnemu právu (zásada ekvivalencie), a že nesmú prakticky znemožniť alebo nadmerne sťažiť výkon práv, ktoré priznáva právo Únie (zásada efektivity) [pozri v tomto zmysle rozsudok zo 4. mája 2023, Österreichische Post (Nemajetková ujma spojená so spracovaním osobných údajov), C-300/21, EU:C:2023:370, bod 54 a citovanú judikatúru].

26 Súdny dvor však už rozhodol, že smernica 2003/88 neobsahuje žiadne ustanovenie, pokiaľ ide o sankcie uplatňujúce sa v prípade porušenia minimálnych požiadaviek, ktoré stanovuje, ani žiadne osobitné pravidlo týkajúce sa náhrady škody prípadne spôsobenej pracovníkom v dôsledku takéhoto porušenia (rozsudok z 25. novembra 2010, Fuß, C-429/09, EU:C:2010:717, bod 44).

27 Preto vzhľadom na chýbajúce ustanovenia práva Únie, ktorých cieľom by bolo definovať pravidlá týkajúce sa prípadnej náhrady škody, ktorej by sa mohol domáhať pracovník pridelený na nočnú prácu v prípade, že jeho zamestnávateľ poruší vnútroštátne pravidlá týkajúce sa lekárskej prehliadky stanovenej v prípade takéhoto pridelenia, ktorými sa má vykonať článok 9 ods. 1 písm. a) smernice 2003/88, prináleží právnemu poriadku každého členskému štátu, aby stanovil podrobnosti žalôb určených na zabezpečenie ochrany práv, ktoré osobám podliehajúcim súdnej právomoci vyplývajú z tohto ustanovenia, a najmä podmienky, za ktorých môže takýto pracovník získať od zamestnávateľa náhradu škody z dôvodu tohto porušenia, a to s výhradou dodržania zásad ekvivalencie a efektivity [pozri v tomto zmysle rozsudok zo 4. mája 2023, Österreichische Post (Nemajetková ujma spojená so spracovaním osobných údajov), C-300/21, EU:C:2023:370, bod 54 a citovanú judikatúru].

28 Pokiaľ ide o zásadu ekvivalencie, Súdny dvor nevie v tomto konaní o ničom, čo by mohlo vyvolať pochybnosti o súlade právnej úpravy dotknutej vo veci samej s touto zásadou v rozsahu, v akom táto právna úprava podmieňuje nárok pracovníka pracujúceho v noci na prípadnú náhradu škody tým, že je povinný preukázať existenciu ujmy spôsobenej porušením vnútroštátnych ustanovení, ktorými sa vykonáva článok 9 ods. 1 písm. a) smernice 2003/88.

29 Pokiaľ ide o zásadu efektivity, v konečnom dôsledku bude prislúchať vnútroštátnemu súdu, ktorý má ako jediný právomoc na posúdenie skutkového stavu veci, aby určil, či podmienky stanovené vo vnútroštátnom práve na prípadné priznanie takéhoto práva na náhradu škody, a najmä vnútroštátne pravidlo týkajúce sa preukázania spôsobenej ujmy uvedené v predchádzajúcom bode, prakticky neznemožňujú alebo nadmerne nesťažujú výkon práv priznaných článkom 9 ods. 1 písm. a) smernice 2003/88 [pozri v tomto zmysle rozsudok zo 4. mája 2023, Österreichische Post (Nemajetková ujma spojená so spracovaním osobných údajov), C-300/21, EU:C:2023:370, bod 56].

30 Treba totiž pripomenúť, že článok 267 ZFEÚ neumožňuje Súdnemu dvoru uplatniť právne normy Únie na konkrétny prípad, ale umožňuje mu iba vyjadriť sa k výkladu Zmlúv a aktov prijatých inštitúciami Európskej únie. V súlade s ustálenou judikatúrou však Súdny dvor môže v rámci súdnej spolupráce stanovenej v článku 267 ZFEÚ, na základe okolností uvedených v spise, podať vnútroštátnemu súdu výkladové prvky práva Únie, ktoré mu môžu byť užitočné pri posudzovaní účinkov daného ustanovenia tohto práva (pozri v tomto zmysle rozsudok z 11. mája 2023, Inspecția Judiciară, C-817/21, EU:C:2023:391, bod 58 a citovaná judikatúra).

31 V prejednávanej veci treba najskôr uviesť, že v prípade, keď zamestnávateľ poruší povinnosti týkajúce sa lekárskej prehliadky pracovníkov pracujúcich v noci, stanovené v článku 9 ods. 1 písm. a) smernice 2003/88, ktoré – ako vyplýva z ustanovení Zákonníka práce uvedených v bodoch 7 až 10 tohto rozsudku – boli prebraté do vnútroštátneho práva, dotknutý pracovník musí mať možnosť požadovať od uvedeného zamestnávateľa, aby si splnil uvedené povinnosti, a to tak, že sa prípadne obráti na vnútroštátny orgán príslušný v oblasti dohľadu nad dodržiavaním uvedených povinností alebo v prípade potreby sa domáha ich riadneho výkonu na príslušných súdoch v súlade s požiadavkami vyplývajúcimi z článku 47 Charty základných práv Európskej únie. Výkon práva na účinnú súdnu ochranu, ktorý toto posledné uvedené ustanovenie

zaručuje každému, koho práva zaručené právom Únie boli porušené, tak môže prispieť k zabezpečeniu účinnosti práva na zdravotnú prehliadku, ktoré má pracovník pracujúci v noci na základe článku 9 ods. 1 písm. a) smernice 2003/88.

32 Následne k zabezpečeniu takejto účinnosti rovnako prispieva aj skutočnosť, že pracovník pracujúci v noci môže v prípade, že zamestnávateľ porušil povinnosti stanovené v článku 9 ods. 1 písm. a) smernice 2003/88, získať primeranú náhradu škody v tom zmysle, že táto náhrada musí umožniť v celom rozsahu nahradiť ujmu, ktorá skutočne vznikla uvedeným porušením [pozri v tomto zmysle rozsudky z 13. júla 2006, Manfredi a i., C-295/04 až C-298/04, EU:C:2006:461, bod 95, ako aj zo 14. septembra 2023, TGSS (Odmietnutie príspevku v materstve), C-113/22, EU:C:2023:665, bod 50 a citovanú judikatúru].

33 Právo pracovníka domáhať sa náhrady škody totiž posilňuje najmä operatívnosť pravidiel ochrany stanovených v tomto článku 9 ods. 1 písm. a) a svojou povahou odrádza od opakovaného protiprávneho konania [pozri analogicky rozsudok zo 4. mája 2023, Österreichische Post (Nemajetková ujma spojená so spracovaním osobných údajov), C-300/21, EU:C:2023:370, bod 40]. Zaplatenie náhrady škody poškodenému, úplne pokrývajúcej spôsobenú ujmu, a to spôsobom, ktorý určia členské štáty, môže tiež zabezpečiť, aby bola takáto ujma účinne napravená alebo nahradená odrádzajúcim a primeraným spôsobom [pozri v tomto zmysle rozsudok zo 14. septembra 2023, TGSS (Odmietnutie príspevku v materstve), C-113/22, EU:C:2023:665, bod 51 a citovanú judikatúru].

34 Naproti tomu treba pripomenúť, že právo Únie nebráni tomu, aby vnútroštátne súdy dbali na to, aby ochrana práv zaručených právnym poriadkom Únie nemala za následok bezdôvodné obohatenie oprávnených (pozri v tomto zmysle rozsudok z 13. júla 2006, Manfredi a i., C-295/04 až C-298/04, EU:C:2006:461, bod 94, ako aj citovanú judikatúru).

35 Vzhľadom na kompenzačnú funkciu práva na náhradu škody v prejednávanej veci, stanoveného príslušným vnútroštátnym právom, treba konštatovať, že úplná náhrada skutočne vzniknutej ujmy postačuje na účely opísané v bode 33 tohto rozsudku bez toho, aby bolo nevyhnutné uložiť zamestnávateľovi povinnosť zaplatiť sankčnú náhradu škody [pozri v tomto zmysle rozsudky zo 17. decembra 2015, Arjona Camacho, C-407/14, EU:C:2015:831, bod 37, a zo 4. mája 2023, Österreichische Post (Nemajetková ujma spojená so spracovaním osobných údajov), C-300/21, EU:C:2023:370, bod 58].

36 V tejto poslednej uvedenej súvislosti treba napokon uviesť, že – ako vyplýva z bodov 12 a 13 tohto rozsudku a ako zdôraznili francúzska a talianska vláda, ako aj Európska komisia – príslušné vnútroštátne právo obsahuje osobitné pravidlá umožňujúce ukladať pokuty v prípade, že zamestnávateľ poruší vnútroštátne ustanovenia, ktorými sa zabezpečilo prebratie článku 9 ods. 1 písm. a) smernice 2003/88. Tieto osobitné pravidlá zase prispievajú k zabezpečeniu účinnosti práva pracovníka pracujúceho v noci na lekársku prehliadku na základe uvedeného ustanovenia. Takéto pravidlá, ktoré majú predovšetkým sankčný účel, nie sú podmienené existenciou škody. Hoci sa takéto sankčné pravidlá a pravidlá upravujúce zmluvnú alebo mimozmluvnú zodpovednosť, ako sú tie vo veci samej, navzájom dopĺňajú, keďže obe podnecujú k dodržaniu uvedeného ustanovenia práva Únie, napriek tomu majú úplne odlišné funkcie [pozri v tomto zmysle rozsudok zo 4. mája 2023, Österreichische Post (Nemajetková ujma spojená so spracovaním osobných údajov), C-300/21, EU:C:2023:370, bod 40].

37 Vzhľadom na všetko, čo bolo uvedené, a s výhradou overenia vnútroštátnym súdom sa nezdá, že by vnútroštátna právna úprava, ako je tá vo veci samej, mohla narušiť účinnosť práv vyplývajúcich z článku 9 ods. 1 písm. a) smernice 2003/88.

38 Je pravda, že – ako pripomína vnútroštátny súd – Súdny dvor v bode 54 svojho rozsudku zo 14. októbra 2010, Fuß (C-243/09, EU:C:2010:609), uviedol, že vzhľadom na cieľ sledovaný smernicou 2003/88, ktorým je zaručiť bezpečnosť a ochranu zdravia pracovníkov čerpaním dostatočného odpočinku, sa normotvorca Únie domnieval, že prekročenie maximálneho priemerného týždenného pracovného času, stanoveného v článku 6 písm. b) tejto smernice, tým, že pracovníkovi odníma takýto odpočinok, mu samotnou touto skutočnosťou spôsobuje ujmu, keďže tým je ohrozená jeho bezpečnosť a zdravie. V bode 59 rozsudku z 25. novembra 2010, Fuß (C-429/09, EU:C:2010:717), Súdny dvor tiež v tejto súvislosti odkázal na ujmu spôsobenú pracovníkovi, ktorá vyplýva zo straty času odpočinku, na ktorý mal mať nárok, ak by bol dodržaný maximálny týždenný pracovný čas upravený v tomto ustanovení.

39 Takéto úvahy však nemožno preniesť na povinnú lekársku prehliadku upravenú v článku 9 ods. 1 písm. a) smernice 2003/88.

40 Zatiaľ čo totiž odôvodnenie 5 smernice 2003/88 uvádza, že všetci pracovníci „by mali mať primeranú dobu odpočinku“, a odôvodnenia 7 a 8 tejto smernice okrem iného zdôrazňujú, že „výskum ukázal, že… dlhé doby nočnej práce môžu poškodiť zdravie pracovníkov“ a že „treba obmedziť trvanie nočnej práce“, odôvodnenie 9 uvedenej smernice uvádza, že „je dôležité“, aby pracovníci zaradení na nočnú prácu mali pred svojím zaradením a potom v pravidelných intervaloch nárok na „bezplatnú lekársku prehliadku“, a že ak trpia zdravotnými problémami, aby „vždy, ak je to možné“, mohli byť preradení na vhodnú dennú prácu.

41 Ako správne uviedla Komisia, účel opatrení zameraných na lekársku prehliadku, zavedených v článku 9 ods. 1 písm. a) smernice 2003/88, spočíva vzhľadom na náročnejší charakter nočnej práce a s ňou spojených osobitných zdravotných rizík v zabezpečení toho, aby pracovník bol a zostal schopný vykonávať takúto prácu, vo včasnom diagnostikovaní prípadnej choroby a v zabezpečení jej liečby, ako aj v zabránení jej rozširovania, najmä uprednostnením presunu pracovníka na dennú prácu.

42 Preto na rozdiel od požiadaviek vyplývajúcich v oblasti pracovného času z článku 6 písm. b) a článku 8 smernice 2003/88, ktorých nesplnenie už len z tohto dôvodu spôsobuje dotknutému pracovníkovi ujmu, keďže je tým narušené jeho zdravie odňatím času odpočinku, na ktorý mal mať nárok, alebo stanovením nadmerných hodín nočnej práce, absencia lekárskej prehliadky, ktorá musí predchádzať prideleniu na nočnú prácu, a pravidelného lekárskeho dohľadu po tomto pridelení, ktoré sú stanovené v článku 9 ods. 1 písm. a) tejto smernice, nevyhnutne nespôsobuje narušenie zdravia dotknutého pracovníka, a teda ani škodu, ktorá mu môže byť nahradená. Prípadný vznik takejto škody totiž závisí najmä od zdravotného stavu každého pracovníka a jeho konkrétneho vývoja. V tejto súvislosti treba tiež pripomenúť, že – ako už uviedol Súdny dvor – úlohy vykonávané v noci môžu byť odlišné z hľadiska ťažkostí a stresu (rozsudok z 24. februára 2022, Glavna direkcija „Požarna bezopasnost i zaštita na naselenieto“, C-262/20, EU:C:2022:117, bod 52).

43 Vzhľadom na všetko, čo bolo uvedené, treba na druhú otázku odpovedať tak, že článok 9 ods. 1 písm. a) smernice 2003/88 sa má vykladať v tom zmysle, že nebráni vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej v prípade, keď zamestnávateľ poruší vnútroštátne ustanovenia, ktorými sa vykonáva toto ustanovenie práva Únie a ktoré stanovujú, že pracovníci pracujúci v noci majú nárok na

bezplatnú lekársku prehliadku pred svojím zaradením na nočnú prácu a potom v pravidelných intervaloch, právo dotknutého pracovníka pracujúceho v noci na náhradu škody z dôvodu tohto porušenia je podmienené tým, že tento pracovník predloží dôkaz o ujme, ktorá mu bola spôsobená.

O prvej otázke

44 Vzhľadom na odpoveď poskytnutú na druhú otázku a neexistenciu zjavného rozporu medzi článkom 9 ods. 1 písm. a) smernice 2003/88 a vnútroštátnou právnou úpravou uplatňujúcou sa v rámci sporu vo veci samej nie je potrebné preskúmať prvú otázku.

O trovách

45 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (druhá komora) rozhodol takto:

Článok 9 ods. 1 písm. a) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2003/88/ES zo 4. novembra 2003 o niektorých aspektoch organizácie pracovného času

sa má vykladať v tom zmysle, že:

nebráni vnútroštátnej právnej úprave, podľa ktorej v prípade, keď zamestnávateľ poruší vnútroštátne ustanovenia, ktorými sa vykonáva toto ustanovenie práva Únie a ktoré stanovujú, že pracovníci pracujúci v noci majú nárok na bezplatnú lekársku prehliadku pred svojím zaradením na nočnú prácu a potom v pravidelných intervaloch, právo pracovníka pracujúceho v noci na náhradu škody z dôvodu tohto porušenia je podmienené tým, že tento pracovník predloží dôkaz o ujme, ktorá mu bola spôsobená.

Podpisy